Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 95 (10992) | 1979 чылдың апрель 22, воскресенье | 1925 чыдда үндезилеттинген | Өртээ 2 көп.

Бөгүн — В. И. Лениннің төрүттүнген хүнүнден бээр 109 чылы

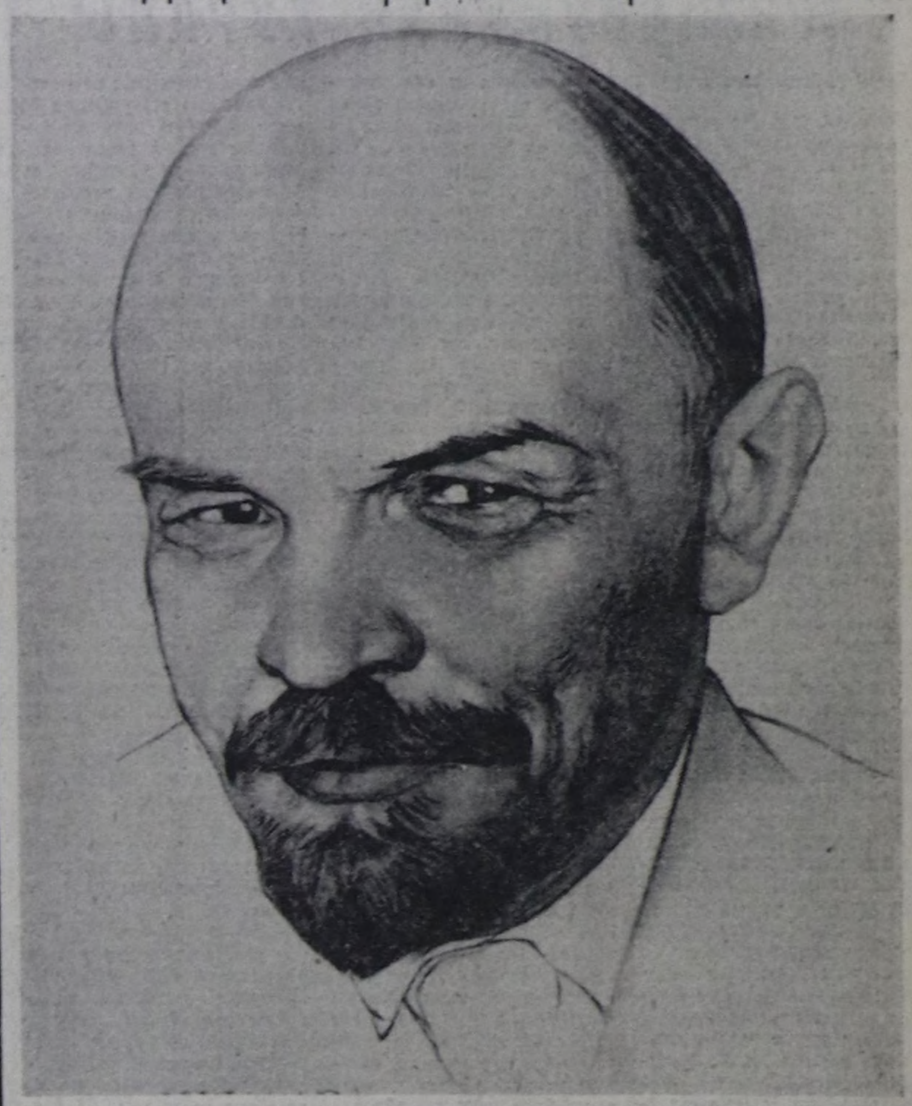

Социализмниң болгаш коммунизмниң тишлелгези дээш, империализмге удур демиселге бүгү чурттарның ажылчы чоннарының күчүлүг идейлиг чепсээ — марксизм-ленинизм делгерезин!

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневке Ленинчи шанналды тыпсыр дугайында

СЭКП ТК-НЫҢ БОЛГАШ ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ДОКТААЛЫ

«Бичин чер», «Катап тургууушкун» болгаш «Кур чер» деп номнары дээш СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневке Ленинчи шанналды тыпсыр дугайында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында литература, уран чүүл болгаш архитектура талазы-биле ССРЭ-ниң Ленинчи болгаш Күрүне шанналдарының комитединиң саналын көргеш, СЭКП Төп Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаадыры болза:

«Бичин чер», «Катап тургузуушкун» болгаш «Кур чер» деп номнары дээш, тайбын дээш могаг чок демисели дээш эш Леонид Ильич Брежневке Ленинчи шанналды тыпсыр.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИ | ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, профоблчөвүлелде, ВЛКСМ обкомунда

ЧАРЫШ ТУГУН БЕДИК ТУДААЛ

1979 чылдың I кварталында мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдедириниң талазы-биле районнарның болгаш совхозтарның социалистиг чарыжыының түннелдери

СЭКП-ниң XXV съездизинин, СЭКП ТК-ның июль болгаш ноябрь (1978 чыл) Пленумнарының шиитпирлерин күүсетпишаан, республиканың көдээ ажыл-агыйының ажылшчылары 1979 чылдың бирги кварталында, эрткен чылдың ол-ла үеви-биле деңнээргe, эзт бүдүрерин 6,4 хуу, ону күрүнеге садарын 12,4 хуу көвүдеткен, ол-ла үеде малдың бүгү хевирлериниң болгаш куштуң баш саны өскен, оларның өлүп хораар чоруу эвээжээн.

Бо чылдың бирги кварталында мал продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнеге садар талазы-биле планнарны болгаш социалистиг хүлээлгелерни Кызыл болгаш Барыын-Хемчик районнарның ажылагыйлары, Бай-Тайганың «Кара-Хөл», Өвүрүн «Коммунизмче орук» совхозтары чедиишкиниг күүсеткен. Кызыл районуң совхозтары пландан ажыр эзт садарын 24 хуу, сүттүүн—1,9 хуу күүсеткен, эрткен чылдың ол-ла үеви-биле деңнээргe, эзт бүдүрерин 17,4 хуу, сүттүүн—3,1 хуу, мыйыстыг бода малдың баш санын 2,8 хуу, инектин—7,7, хойнуң база өшкүнүүн — 3,6, хаванының — 87,5 хуу көвүдеткен. Барыын-Хемчик районуң малчыннары сүт болгаш эзт садарының планнарын 114,4 база 117,3 хуу күүсеткен, сүт бүдүрерин 28,5, эзттинин—6,6 хуу, мыйыстыг бода малдың баш санын—33,6 хуу, оон иштинде инектеринин—18,9 хуу, хойнуун база өшкүнүүн—3,5, хаванының—64,5 хуу көвүдеткен.

«Кара-Хөл» совхозта эзт бүдүрери эрткен чылдың деңнелиниң 68 хуу, ону күрүнеге садары ини катап өскен, сүт садарының планын ажыр күүсеткен, мыйыстыг бода малдың баш саны— 18, инектерниң —12,1 хуу, хойнуу болгаш өшкүнүү—31,3, чылгының — 12,4 хуу көвүдээн. «Коммунизмче орук» совхоз эзт садарының квартал планын 131,2, сүттүүн —101,5 хуу күүсеткен, оларны садары эрткен чылдың деңнелиниң дараалаштыр алырга 70,5 база 9,1 хуу өскен, мыйыстыг бода малдың баш санын 7,5, хой болгаш өшкүнүн 8,8 хуу, чылгының—9,5 хуу көвүдеткен. «Хемчик» совхозтуң ажыл-ишчилери алган социалистиг хүлээлгезин чедиишкиниг күүсеткен. «Шекпээр», ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг, «Бай-Тал», «Х Улуг хурал» совхозтарның ажылшчилери мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш садарын өстүрер, мал бажын көвүдедир талазы-биле багай эвес түннелдерин чедип алган.

Оон-биле чергелештир чамдык районнарның болгаш совхозтарның партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнары, профсоюзлар база комсомол организациялары социалистиг чарыштың дээштинин ам-даа четпес бедилип, чарыштыг фермалар база бригадалар

(Төнчүзү 2-ги арында).

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ХУРАЛЫ

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң даргалаашкыны-биле ССРЭ-ниң Дээди Совединиң онгу чыыжының Президиумунуң хуралы апрель 20-де Кремльге болган.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң доктаамал ажылдаар органының составынга сонгутканы-биле Президиум кежигүннерингe **Л. И. Брежнев** хуралды ажылын тура байыр чедирген болгаш. Президиум кежигүннериниң түс бүрүзү партияның база Дээди Советтиң бүзүрелин базыткаар дээш күжүн болгаш энергиязын харамнанмас дээрзинге бүзүрелин илергейлээн.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүнге кандидат, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазының бирги орулакчызы **В. В. Кузнецов** ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазынга база лагын сонгутканы-биле холбаштыр эш Л. И. Брежневке Президиум кежигүннериниң өмүнээзинден чүректиг ханызынан байыр чедирген.

Президиумнуң составында чаа депутаттар немешкенин Л. И. Брежнев демдеглээн. Оларның-биле кады мурнунда маңаа ажыллап турган хөй-хөй эштер ында киргеш, ол чорук ажыл-хереки билир болганда, коллективтиг дурзугаага даянып алгаш, күрүне ажылыралының бистиниң мурнуусуда турар айтырыларын шиитпирлээр аоганы бааш.

ССРЭ-ниң Конституциязын хүлээп алганы бистиң ажылыыска чаа-чаа перспективаларны ажылып турар дээрзин моон мурнуунда-ла чугаалап турган мен. Совет ниитилелдиң хөгжүлдезинин принципиалдыг чугула угланыышкыны болза, социалистиг демократияны улам ынай хөгжүдерин болур.

Амгы үе-чазада оон хөгжүлдезинде кол чүве чүл? Экономикага ышкаш, бистиң демократиявыстың ажыктыы кол кичээнгейге турар деп бодаар мен. Ниитилелдиң болгаш кижилерниң эрге-ажыктары алызындан херек кырынга дүүшкен турар төлээде, ол харын эргежок чугула.

«Бүдүрүкчү күштерниң болгаш культураның хөгжүлдезинин хөрээнге бистиңниң чедип аптарывыс бүрүнгаар базым бүрүзү бистиң совет демократиявысты чедир болгаш чаарты кылыры-биле кады кылдынар ужурлуг» деп, В. И. Ленин онзалап демдеглеп чораан.

Совет эрге-чагырганың бүгү органнарының болгаш хамыктың мурнунда ССРЭ-ниң Дээди Совединиң база оон Президиумунуң ажылының кол шугуму сессияга тодаргайлаттынган.

Чаа Конституцияны, а ам Дээди Советтиң регламентизин, доктаамал комиссиялар дугайында чаартынган Дүрүмну, улус депутаттарының статузунуң дугайында Хоойлуну база хүлээп алганы эрге-хоойлу барымдаалаан чаагай үндезинни бистиң ажылыыска турзуп турарын база онзалап демдеглексээн ийик мен.

Ынчангаш кол сорулгаларның бирээзи чүл дээрге, бистиң хоойлуларывыстың норма-чижектери долу хемчээлинге хөделген турары, эң хөй ажыкты берген турары ол болур деп, Л. И. Брежнев онзалап демдеглээн.

Совет Эвилелиниң болгаш Афганистан Демократтыг Республиканың аразында Найырал, чаагай кожа-хелбээ логуннаашкын болгаш кады ажылдажылга дугайында 1978 чылдың декабрь 5-те Москвага ат салынган хөрээни күштүг болдуруп бадылаар дугайында айтырыгны Президиумнуң хуралынга көргеш.

Хөрээни күштүг болдуруп бадылаар кылдыр киирип келген ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң мурнуунда СЭКП-ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң даштыкы херектер министри **А. А. Громыко** дыннадыг кылган. Совет Социалистиг Республикалар Эвилелиниң болгаш Афганистан Демократтыг Республиканың аразында Найырал, чаагай кожа-хелбээ логуннаашкын болгаш кады ажылдажылга дугайында совет талаан СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң, а афган талаан—Афганистанның Улус-демократтыг партиязының Чингине секретары, Афганистан Демократтыг Республиканың Революстуг чөвүлелиниң Даргазы Н. М. Таракиниң ат салган хөрээни совет-афган харылзааларны бүгү талалыг калбартырынга болгаш ханыладырынга-даа, Азия динке, а ындыг болганда, ниитизи-биле бүгү делегейге-даа тайбыны быжыглаарынга төөгүлүг ужур-дузалыг деп, ол демдеглээн.

Улус-демократтыг партияның удуртулгазы-биле 1978 чылдың апрель 27-де Афганистанга өзулуг улусчу революция тиилээн, оон түннелинде Афганистан Демократтыг Республиканы чарлаан. Афган революцияның баштайгы базым бүрүзүн совет кижилер кичээнгейлиг хайгаарап, Афганистанның Улус-Демократтыг партиязы, чазаа база улузу афган улустуң эрге-ажыктарынга болгаш оон чаагай чоруунга таарыштыр демократтыг чаартылгаларны боттандырарынга чедиишкиниг болурун сеткилдин ханызындан күзеп турар.

Совет-афган хөрээниң утказын А. А. Громыко тодарадып, оон кол чүүлдерин көргүзүп, ук хөрээни бистиң чурттарывыстың улустарының эрге-ажыктарынга, БНО-ның Уставының сорулгаларынга болгаш принциптеринге бүрүн дүүштүр чарганы онзалап демдеглээн.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүнге кандидат, СЭКП ТК-ның секретары, Националдар Совединиң Даштыкы херектер талазы-биле комиссиязының даргазы **Б. Н. Пономарев** ССРЭ-ниң Дээди Совединиң палаталарының Даштыкы херектер талазы-биле комиссияларының өмүнээзинден чүве чугаалаан, ук хөрээни Дээди Советтиң комиссияларынга чугаалашканы ол документиниң политиктиг улуг ужур-дузалының балыткаан деп чугаалаан. Ол болза ийи чурттуң улустарының үндезин, үр үелиг эрге-ажыктарынга бүрүн тааржып, Азияга болгаш бүгү делегейге тайбының хөрээнге баран болур.

АДР-ниң Революстуг чөвүлелиниң бо хөрээни чоокта чаа күштүг болдуруп бадылааны ону афган улустуң калбак массаларының изин-биле деткип, чуулдуулгаларын херечилеп турар. Чаа совет-афган хөрээге Азияның болгаш бүгү делегейниң делегилелиг хөй-ниитизи байыр чедирген.

Даштыкы херектер талазы-биле комиссияларның өмүнээзинден Б. Н. Пономарев хөрээни күштүг болдуруп бадылаар деп саналды киргеш.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүнге кандидат, Узбекистанның Компартиязының ТК-ының бирги секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү **Ш. Р. Рашидов** хөрээни чуулдугзунуп, чүве чугаалаан. Афганистан Демократтыг Республика-биле бистиң харылзааларывыска бо хөрээ быжыг болгаш үр үелиг үндезинни берип турар. Политикадан культурага болгаш спортка чедир янзы-бүрү талаларга калбак база хөй талалыг кады ажылдажылганың бүгү талаларын ук хөрээ хаара тудуп турарын ол демдеглээн.

СЭКП-ниң Башкир обкомунуң бирги секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү **М. З. Шаниров** чардынган хөрээге сеткил ханыышкынын илергейлээн. Афганистан Республика-биле кады ажылдажылгазын калбартып, быжыглавышаан, ССРЭ болдуңу интернационалчы хүлээлгеин болгаш оон-биле найыралчы харылзаларны быжыглаар деп өскерлиш чок угланыышкынын барымдаалап турар дээрзин ол онзалап демдеглээн. Афганистан бистин-биле кожа чурт, оон-биле тайбынның болгаш оожургалдыг чоруктуң 2400 километр чыгам дурттуг кызыгаарлыг бис.

Бүгү совет кижилер-биле бир дамей, Афганистан Демократтыг Республика-биле кызыгаарлашкак Совет Таджикистанның ажылчы чоннары совет-афган хөрээни чарганың чаагай сеткил ханыышкын-биле утказының демдеглээш, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң

(Төнчүзү 2-ги арында).

КҮШ-АЖЫЛДЫҢ БАЙЫРЛАЛЫНДА

Коммунистиг партияның болгаш Совет күрүнениң үндезиленчизи болгаш удуртуучузу, гениалдыг бодалчы болгаш революсчу Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 109 чыл оюнга турасаатканы күш-ажылдың байырлалынга, бүгү совет кижилер-биле бир дамей, Совет Тываның ажылчы чоннары дүүн калбаа-биле киржип, бүдүрүлгелерге, тудугларга, транспорт болгаш база амыдырал хандырылга черлерингe, тараа шөлдерингe болгаш мал фермаларынга, хоорайлар болгаш суурлар чаагайжыдылгазынга эң бедик бүдүрүкчүлүг ажылдап, СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин болгаш онгу беш чылдың онаалдаларын күүседиринге төлептиг үлүүн киирип, ленинчи партиязының, оон дайынчы штабы —Төп Комитеттиң, политика болгаш күрүне талазы-биле шылгарактыг удуртукчу, шынчы марксисчи-ленинчи эш Л. И. Брежнев баштаан ТК-ның Политбюрозунуң иштини болгаш даштыкы политиказын бүрүнү-биле чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турарын бүзүрелдиг көргүскен.

КЫЗЫЛ

Владимир Ильич Ленинниң төрүттүгенинден бээр 109 чыл болган оюнга турасаатканы коммунистиг субботник ийи дакпыр орденниг Совет Тываның найысылалы Кызыл хоорайга политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүлүүшкүнүнүң байдалынга болуп эрткен.

Эртенгинин чеди шак чоокшулап орда-ла, хоорайның кудумчулары хөлээзиниг апарган. Ажылчын хептерин кедипкеш, холларында хүүрек, балды болгаш өске-даа херектерни тудуп алган кижилер боттарының бүдүрүлгелериниче, ажылдаар черлериниче шуужуп эгелээн. Хоорай автобустарында базала ажылчын хептиг кижилер. Чамдык бүдүрүлгелериниң коллективтери кызыл туктарын хөлбеңнедир тудуп алган, ажылдаар черлериниче чоруп турганнар. Республикавыс-найысылалының кудумчулары байырлал шинчиий кире берген, арыг-силиг. Ленин кудумчузун кежилдир аскан кызыл пөсте «Шупту коммунистиг субботникче!» деп сөстерни улуг үжүктер-биле бижээн. Ажылчы чоннарны «кызыл субботаже» кыйырган лозуннар өске-даа черлерде көстүп турар.

8 шак. Кызыл хоорайның тураскаалдыг черлеринге, улуг тудугларга болгаш бүдүрүлгелерге митингилер эгелээн. Ленин шөлүнде баштыңчыыска тураскаалдың бадарынга аныяктарның хоочуннар-биле ужуражыышкыны болгаш слёду эгелей берди. Тураскаалга боодал чечектерни салган. Эң эки өөредиглелиг школачыларга комсомол билеттерин тыыскан.

Кызыл хоорайның мурнуу талазында хавак кырында дөртку микрорайонда туттуун турар 13 дугаар чурттага башынының чанында «Кызыл тудуг» эргелелиниң тудугжуларының болгаш аңаа шефтеп келген кижилерниң митингизи база болган. «Тыва тудуг» трестиң парткомунуң секретары С. Красноперов митингини ажыкташ, мурнакчы тудугжуларга сөс берген. К. Көкей-оол, Е. Бизяева болгаш оон-даа өскелер эң бедик бүдүрүкчүлүг ажылдарын хүлээпип, кижи бүрүзүнүң ажыл нормазын 1,5—2 катап ажыр күүседиринче өөрүн кыйырган.

Митингилер доозулган, бүгү улус баш удур турган план ёзугаар кылыр ажылын кылып киришкен. Ажыл-даа хайнытып-ла эгеледи. Кызылчылар ынак хоорайның чыл санында ногаанчылар, чаагайжыдар чаагай чанчылдыг. Кызыл хоорайның субботник штабы, бо удаада, үстүнде чугаалаан микрорайонуң Магистральная кудумчузун чаагайжыдар деп шиитпирлээн. Хоорайның дыка хөй албан. организация черлериниң ажылдакчылары аңаа оңгарларны каскаш, дыттар олурупп эгеледи. Ында муң ажыг кижи бар деп хөөрем чок чугаалап болур.

Республика типографиязы. Тывага «Коммунистиг күш-ажылдың бригадазы дээш!» деп шимчээшкинни бежен чылларда эгелээн коллектив бо-ла болгай. Ынчан А. Попованың удуртканы парлакчылар бригадазы ол шимчээшкинни эгелээн турган. Амгы үеде типография ол бедик атты эзлеп турар. Типографияда партия организациязының секретары, типография пегинин начальниги В. Голубков:

— Ол бригаданың кежигүнериниң бирээзи мен турдум. Олардан ам бисте эвээш кижи арткан. Улут турган утбаларывыс пенсиялай берген—деп чугаалады. Коллектив кежигүнерге бо хүн чүү кылын турарын улаштыр сонуургай бердивис. Ажылчыннар шуптуу ажылдаар черлериниде ажылдап, продукция бүдүрүп турар болду. Секретарь оон дугайын чугаалаан, бисти эдертип алган. Цехтерни эргиди. Өрүүр цехте алгебра, природоведение номнары өрүттүнүп, дыптерлээр цехте Е. Нуджаның чогаалдарының чыындызы, Д. Куулариың онгу класска номчулга номнары кылдынып турар болду. Полиграфчылар 4 муң рубльдиг продукциязын бүдүргеш, 480 рубльди беш чыл фондузунче шилчидер дээшин бисте дыннатты.

Найысылал Кызыла ленинчи субботник дүүн ындыг ажылыг эрткен. Кызылчылардан 42 муң ажыг кижи субботникче үнген, ажылдаан акчазындан 67 муң рубльди беш чыл фондузунче шилчидер.

ЧУРУКТАРДА: тудугжуларның митингизи; даазранылга фабриказында.

Тувинская республиканская

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ХУРАЛЫ

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

Президиумунун Даргазының оралакчызы, Таджик ССР-ниң Дээди Соведининң Президиумунун Даргазы **М. Хәлов** керээни күштүг болдуруп бадылаар дугайында саналды деткээн.

Бо айтырыг дугайты чүве чугаалаан, **Л. И. Брежнев** мынча дээн:

Совет Социалистиг Республикалар Эвилелиниң болгаш Афганистан Демократтыг Республиканың аразынга Найырал, чаагай кожа-хелбээ догуннаашкын болгаш кады ажылдажылга дугайында керээни бөгүн чугаалажып турары ол кончуг чугула политиктиг документиниң утказын болгаш ужур-дузалын бүрүн долу, бүгү талалыг илередип турар-дыр деп чугаалаар ийик мен.

Бистиң күрүневистиң үндезилекчизи Владимир Ильич Лениниң айытканы совет даштыкы политиканың чайгылыш чок шугуму хамыктың мурнунда бо керээден тодаргай кестүп турар-дыр. Керээ — совет-афган харылзааларның доктаап тургустуңарынга Владимир Ильичиниң шуут болунун үндезилээни чаагай эгелээшкиннериң амгы байдалларда тодаргай хөгжүлдезидир деп чугаалап болур.

Хамааты дайынның өдүнга хаара туттурган Россиядан алдан чылдар мурнунда «даштыкы кулданыкчылардан болунун хосталгазын маадырлыг камгалап турган хамаарышпас афган улуска» В. И. Лениниң чедирген байыры моон-биле холбаштыр сеткилди хайныктыр сагышка кирип келир-дир.

Ийи чүүлүн аразында харылзааларда бүзүрежилгенин болгаш чаагай кожа-хелбээ догуннаашкынның үрезиннери бөгүн эки өзүмнерни берген. Афган улуска хамаарыштыр Ленин Россия Афганистанның бирги өнүүү болуп кезээде артар деп чугаалаан. Амгы керээни чарганы оон база бир балыткалы бөлүр.

Оон-биле кады бөгүн бистиң күштүг болдуруп балылап турарывыс керээ совет-афган харылзааларда шынар талазы-биле чаа үе-чаданы айтып турар. Бир чыл мурнунда феодалыг өзү-чүрүмү чок кылган улусчу революцияның тиилелгези, Афганистанда улус-демократтыг эрге-чагырганың тургустунганы ол харылзааларга чаа арганы ажыткан. Шаанда-даа Кабулдан Москваны аңгылап турган ол-ла мун-мун километрлер бөгүн-даа аңгылап турар, ынчалзажок эрткен чыл дургузунда бистиң чүүртарывыстың улустары бот-боттарынга чоокшулажы берген ышкаш болган.

Афганистанның найыралчы улузунга совет улус интернационалчы дузаламчыны болгаш деткимчени көргүзүп турар. Афган революцияның алыс сорулгалары, ажылчы массаларның эрге-ажыктарынга таарыштыр чоруттунуп турар социал-экономиктиг чаартылгалар биске чоок болгаш билдингир. Ол сорулгаларны күүседири— чиик эвес херек. Ол болза, иштики болгаш даштыкы дайынларның удурланыышкыннарын ажыл эртерин, чүткүлү, шыдажыышкынны, сырый каттыжыышкынны негээр дээрзин боттарывыстың дүржүлгавыстан билир бис. Ынчалза-даа демократтыг чаа Афганистан бүгү шылгалдалардан чедиишкининг үнер дээрзинге быжыг бүзүрелдир бис.

Совет-афган харылзааларны быжыглавышаан, бистиң керээвис кандыг-бир өске чүүртарже удур угланмаан, оларның дүрүм өзугаар эрге-ажыктарын куду көрбейн турар. Афганстанның чаа удуртулгазының каяа-даа каттышпастың политиказын барымдаалаар дээр чүткүлүн, бүгү күрүнелер-биле кады ажылдажылганы калбартыр дээр күзелин билиишкин-биле көрүп турарын Совет Эвилели каш удаа онзалап демдеглеп келген.

Тайбыңның болгаш айыл чок чоруттун байдалында тургузуушкунун база деп-шилгениң оруу-биле быжыг туруштуг баар арганы Афганстанның улузунга берги дег ты организастап турарында четпестерни чайладырын СЭКП райкомнарынга болгаш райкүүскомларга, республиканың Көдээ ажыл-агый министерствозунга, Мелиорация болгаш суг ажыл-агый министерствозунга, «Сельхозтехника» Күркомитединге, «Скотопром» трезинге, райкүүскомнарның көдээ ажыл-агый эргелелдеринге, партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларынга, совхозтарның удуртукчуларынга болгаш специалистиргe СЭКП обкомунун бюрозу, республиканың Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш комсомол обкому хүлээндирген. СЭКП ТК-ның июль (1978 чыл) Пленумунун шиитпирлерин удуртулга болдурган, онгу бөш чылдың дөртү чылында мал ажылының продуктуларын бүдүрер база садар талазы-биле социалистиг хүлээлгелерни күүседирүдээн ажылчы чонарның ортузунга организаксы болгаш политмассалыг ажылды күштелдирери, ажылышчы бүрүү социалистиг чарышка идепкейлиг киришкен турарын чедип алыры, социалистиг хүлээлгелерни күүседиринге таарымчалыг байдалдарны тургузары эргежок чугула.

(СЭТА).

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, профоблчөвүлелде, ВЛКСМ обкомунда

ЧАРЫШ ТУГУН БЕДИК ТУДААЛ

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

коллективтериниң, мал ажылдакчыларының күжениишкиннерин планнарны болгаш социалистиг хүлээлгелерни күүседиринче кошкак угландырын турар дээрзин доктаалда демдеглээн. Ылаңгыя чамдык сүт-бараан фермаларының ажылдакчыларының аразында чарышты организастаанында улуг четпестер бар, ажылдың түнелинде доктаамал эвес ундүрүн база сүт саалдаанын хүн бүрүде белдиринге курлавырларны дилеп тыпшайн турар. Оон түнелинде республика бо кварталда күрүнеге сүт садар планын күүсетиэн.

Таңды, Бии-Хем, Тожу районнар болгаш СЭКП-ниң XXII съездизи аттыг, «Большевик», «Улуг-Хая», «Кызыл тараачын», «Бүрен», «Лениниң орук», «Улуг Октябрь», «Тиилелге» совхозтар сүт бүдүрер болгаш садар талазы-биле планын; Өвүр, Тес-Хем. Эрзин районнарның ажыл-агыйлары база «Торгалыг», «Тээли», «Алдан-Маадыр», «Найырал» совхозтар эзт бүдүрер болгаш садар талазы-биле планын күүсетпээнвер. Каа-Хем, Таңды болгаш Тес-Хем районнарның совхозтарында миилеттыг бода малдың болгаш хойнун баш саны аваажон.

Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдедири, оларның шынарын эжиидери база малдың баш санын өстүрери дээш социалистиг чарышка 1979 чылдың I кварталының түнелдери-биле тиилекчилер деп саналдар болза:

Кызыл район (СЭКП райкомунун секретары К. Н. Шулуу, райкүүском даргазы А. К. Бакулин, профвилел райкомунун даргаары Ч. О. Ооржак, ВЛКСМ райкомунун секретары Г. А. Медведев);

Барыын-Хемчик район (СЭКП райкомунун секретары Ш. П. Куулар, райкүүском даргазы С. Т. Амырбит, ВЛКСМ райкомунун секретары Л. Ш. Ховалыг);

Бай-Тайга районунун «Кара-Хөл» совхозу, Өвүр районунун «Коммунизмче орук» совхозу.

Барыын-Хемчик болгаш Кызыл районнарынга, «Кара-Хөл» база «Коммунизмче орук» совхозтарга СЭКП обкомунун, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, профоблчөвүлелдиң болгаш ВЛКСМ обкомунун шилчиир Кызыл туктарын, бирги чергениң дипломнарын болгаш районнарга 300 рубльдиг, совхозтарга 150 рубльдиг акша шаңналдарын тыпсыр.

Мал ажылдакчыларының ортузунга социалистиг чарышка идепкейлиг киришкен турарын бүдүрүп, ажылдың ужур-дузалын бүрүн долу, бүгү талалыг илередип турар-дыр деп чугаалаар ийик мен.

Бистиң күрүневистиң үндезилекчизи Владимир Ильич Лениниң айытканы совет даштыкы политиканың чайгылыш чок шугуму хамыктың мурнунда бо керээден тодаргай кестүп турар-дыр. Керээ — совет-афган харылзааларның доктаап тургустуңарынга Владимир Ильичиниң шуут болунун үндезилээни чаагай эгелээшкиннериң амгы байдалларда тодаргай хөгжүлдезидир деп чугаалап болур.

Хамааты дайынның өдүнга хаара туттурган Россиядан алдан чылдар мурнунда «даштыкы кулданыкчылардан болунун хосталгазын маадырлыг камгалап турган хамаарышпас афган улуска» В. И. Лениниң чедирген байыры моон-биле холбаштыр сеткилди хайныктыр сагышка кирип келир-дир.

Ийи чүүлүн аразында харылзааларда бүзүрежилгенин болгаш чаагай кожа-хелбээ догуннаашкының үрезиннери бөгүн эки өзүмнерни берген. Афган улуска хамаарыштыр Ленин Россия Афганстанның бирги өнүүү болуп кезээде артар деп чугаалаан. Амгы керээни чарганы оон база бир балыткалы бөлүр.

Оон-биле кады бөгүн бистиң күштүг болдуруп балылап турарывыс керээ совет-афган харылзааларда шынар талазы-биле чаа үе-чаданы айтып турар. Бир чыл мурнунда феодалыг өзү-чүрүмү чок кылган улусчу революцияның тиилелгези, Афганстанда улус-демократтыг эрге-чагырганың тургустунганы ол харылзааларга чаа арганы ажыткан. Шаанда-даа Кабулдан Москваны аңгылап турган ол-ла мун-мун километрлер бөгүн-даа аңгылап турар, ынчалзажок эрткен чыл дургузунда бистиң чүүртарывыстың улустары бот-боттарынга чоокшулажы берген ышкаш болган.

Афганстанның найыралчы улузунга совет улус интернационалчы дузаламчыны болгаш деткимчени көргүзүп турар. Афган революцияның алыс сорулгалары, ажылчы массаларның эрге-ажыктарынга таарыштыр чоруттунуп турар социал-экономиктиг чаартылгалар биске чоок болгаш билдингир. Ол сорулгаларны күүседири— чиик эвес херек. Ол болза, иштики болгаш даштыкы дайынларның удурланыышкыннарын ажыл эртерин, чүткүлү, шыдажыышкынны, сырый каттыжыышкынны негээр дээрзин боттарывыстың дүржүлгавыстан билир бис. Ынчалза-даа демократтыг чаа Афганстан бүгү шылгалдалардан чедиишкининг үнер дээрзинге быжыг бүзүрелдир бис.

Совет-афган харылзааларны быжыглавышаан, бистиң керээвис кандыг-бир өске чүүртарже удур угланмаан, оларның дүрүм өзугаар эрге-ажыктарын куду көрбейн турар. Афганстанның чаа удуртулгазының каяа-даа каттышпастың политиказын барымдаалаар дээр чүткүлүн, бүгү күрүнелер-биле кады ажылдажылганы калбартыр дээр күзелин билиишкин-биле көрүп турарын Совет Эвилели каш удаа онзалап демдеглеп келген.

Тайбыңның болгаш айыл чок чоруттун байдалында тургузуушкунун база деп-шилгениң оруу-биле быжыг туруштуг баар арганы Афганстанның улузунга берги дег ты организастап турарында четпестерни чайладырын СЭКП райкомнарынга болгаш райкүүскомларга, республиканың Көдээ ажыл-агый министерствозунга, Мелиорация болгаш суг ажыл-агый министерствозунга, «Сельхозтехника» Күркомитединге, «Скотопром» трезинге, райкүүскомнарның көдээ ажыл-агый эргелелдеринге, партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларынга, совхозтарның удуртукчуларынга болгаш специалистиргe СЭКП обкомунун бюрозу, республиканың Министрлер Чөвүлели, профоблчөвүлел болгаш комсомол обкому хүлээндирген. СЭКП ТК-ның июль (1978 чыл) Пленумунун шиитпирлерин удуртулга болдурган, онгу бөш чылдың дөртү чылында мал ажылының продуктуларын бүдүрер база садар талазы-биле социалистиг хүлээлгелерни күүседирүдээн ажылчы чонарның ортузунга организаксы болгаш политмассалыг ажылды күштелдирери, ажылышчы бүрүү социалистиг чарышка идепкейлиг киришкен турарын чедип алыры, социалистиг хүлээлгелерни күүседиринге таарымчалыг байдалдарны тургузары эргежок чугула.

КҮШ-АЖЫЛДЫҢ БАЙЫРЛАЛЫНДА

АК-ДОВУРАК

Чалыы хоорай Ак-Довуракты ажыл-ишчи коллективтери Лениниң коммунистиг субботникте бедик көдүрүүшкүнүг ажылдаан. Иниитизи-биле субботникте 6780 кижи ажылче үнген.

Үлетпүр-бүдүрүлгелерге 2624 кижи боттарының ажылчын туруштарынга ажылдаан. 234 тудугжулар тудуг объектилеринге тудуг-монтаж ажылдарын эки шынарлыг кылдыр болгаш бедик темп-биле кылып чоруткан. Хоорайның 175 автотранспортчулары тудуг объектилеринге материалдар чедирерин, пассажирлер болгаш оон-даа өске ажылдарны шалыпчы өзү-биле чоруткан.

Хоорайның чаагайжыдылгазынга 3717 кижи киришкен. Кудумчуларны аштап, арыглаан, дыка хөй черлерде ыяштарны олуртткан.

Сорук кирген ак-довуракчылар апрель 21-де 43136 рубльдиг продукциязын бүдүрген, боттарының ажылдан алган акшазындан беш чылдың фондузунче ак-довуракчылар 14100 рубльди киирер.

В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дүгү» комбинаттың коллективи «Кызыл субботникте» бедик организастыг, демниг ажылдаан. Ацаа ол хүн 2592 кижи ажылче үнген, олардан 1551 кижи боттарының ажылчын турушторынга ажылдаан, 72 чолаачы боттарының камнап алган кывар-чаар материалдары-биле чүүк соорткен.

Арыглал фабриказындан ол хүн 1100 кижи ажылче үнген болгаш 30 тонна даг-дүгүн азы 3900 рубльдин продукциязын бүдүрген, 20 тонна демир кескиндилерин чыгган, пландан ажыр 200 тонна даг-дүгүн чүүрүп чоруткан, фабриканың девискээрин чаагайжыдып, 300 кезек ыяштарны тарын олуртткан.

Комбинаттын даг-дүгү рудниги-ниң дагжыларындан субботник хүнүнде 193 кижи ажылдаан, 920 рубльди беш чылдың фондузунче киирген.

ХОВУ-АКСЫ

Дүүн Тываның өнүүг металлургиязының баштайгызы— «Тыва кобальт» комбинаттың бүгү-ле ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары болгаш албан-хаакчылары күш-ажылчы эвлээн онзагай улуг көдүрүүшкүн-биле эгелээн: онгу беш чылдың дөртү чылының баштайгы кварталында социалистиг чарыштың түнелдери-биле тыва металлургтарның коллективинге СЭКП обкомунун, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң, профоблчөвүлелдиң болгаш ВЛКСМ обкомунун шилчиир вымпелин тывысканы оларга күштү немеп, күш-ажылчы чедиишкиннерже сорук киирген.

Металлургтар суурунун төп шөлүнге коммунистиг субботникти киржикчилериниң митингизи болган. Оон соонда комбинаттың цехтериниң болгаш участоктарының ажылчыннары боттарының ажылдаар черлеринче ыры-шоорлуг, оорушку-маннайлыг чорушканнар. Суурнун чамдык чүүртакчылары оон чаагайжыдылгазынга, ногаанчыдылгазынга ажылдаары-биле артканнар. Субботник хүнүнде комбинаттың гидрометаллургия цеги оонза шылгаран, эзлчег планындан дыка хөй концентратты берип, күш-ажылдың эң-не бедик бүдүрүкчүлүүн чедип алган. Энергия, механика болгаш даг цехтериниң ажыл-ишчилери база-ла оон дудак чокка, шалыпчы өзү-биле ажылдап, боттарының үлүг-нормаларын ажырып, ажылды бедик шынарлыг кылганнар.

Улуг кижилер-биле кады школачылар коммунистиг субботникче бир демниг үүнүп, хөй тонна демир артынчыларын чыып, суур ногаанчыдылгазынга киришкен.

В. И. Лениниң төрүттүнген хүнүнден бээр 109 чылынга алдар болдурган коммунистиг субботник тыва металлургтарга үре-түнелдиг, көдүрүүшкүнүг боон эткен. Хову-аксыжылар ол хүн боттарының ажылдап алганы акша-хөрөнгизиниң 75 хуузун маадырлыг вьетнам улуска дузаламчы фондузунче шилчидер.

КЫЗЫЛ РАЙОН

Район төвүнге болгаш чурт-такчылыг черлерге апрельдиң 21-ниң эртенинде даң бажында-ла ажыл-ишчилер коммунистиг субботникке киржиривиле омак-хөглүг, ыр-шоорлуг чоруп турганнар. Субботник эгелээриниң мурнунда бүдүрүлгелерге болгаш албан организация черлеринге митингилер, хуралдар болгулаан. Оон киржикчилери коммунистиг субботник хүнүнде эң-не бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарын хүлээнип турганнар.

Районга иниитизи-биле 7192 кижи ажылче үнген.

Коммунистиг субботниктиң киржикчилери 30 мун рубльдин иниити продукциязын чаңгыс-ла хүнүнүң ажыл үезинде бүдүрүп үндүрген.

Районның совхозтарының механизаторлары ол хүн 500 га ангысты аңдарган, 2350 гектар черни илиртеп, шыгын базырган.

Малчыннар ол хүн 6 тонна сүтү бүдүрген болгаш семирти азыралла малдан 27 пеитнер немелде деңзини алган, 38 агрегат камнап алган кывар-чаар материалы-биле ажылдап хүнүзөн.

Субботниктиң киржикчилери 400 тонна үрезинни хову турлагларына соортун чедирген. Оон ангыда 600 кубометр оттулар ыяшты белеткээн. 1,2 тонна эзт-сөөк далганын бүдүрген.

Кызыл районның ажыл-ишчилери коммунистиг субботник хүнүнде ажылдаан акшазындан 6600 рубльди онгу беш чылдың фондузунче шилчидер.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК

Район төвү Чадаана хоорайның албан организация, үлетпүр-бүдүрүлге черлеринге күш-ажылдың байырлалынга тураскааткан митингилер болгулаан.

Коммунистиг субботник хүнүнде районга 18 мун кижи ажылче үнүп, 30 мун 800 ажыг рубльдин продукциязын бүдүрген болгаш беш чыл фондузунче 10 мун ажыг рубльди шилчидер.

Күш-ажылдың байырлалының хүнүнде районның тараажылары 825 га черни илиртээн, 560 -а черни аңдарган, 270 га черни суттарган болгаш 13 км суттарылга бутазының үнүн аштаан.

Тудугларга 150 кубометр, оттуларына 630 кубометр ыяш белеткеттинген.

Районның ажыл-агыйларына 1200 баш өшкү кыргыттынган. Тудутга ажыглаары-биле 250 кубометр даш чыгдынган.

Хоорай, суурлар чаагайжыдылгазынга ажылдааннар 1500 дөс янзы-бүрү ыяшты олуртткан.

«Сүт-Хөл» совхозтан 2200 кижи субботникче үнген. Иниитизи-биле бо совхозка коммунистиг субботник хүнүнде 18 автомашина, 43 трактор кывар-чаар материалдың камналгазы-биле ажылчо үнген.

ТАҢДЫ

Районның ажыл-ишчилери В. И. Лениниң төрүттүнген хүнүнден бээр 109 чыл болганынга тураскааткан коммунистиг субботникти бедик көдүрүүшкүн-биле эртирген. Бүдүрүлгелерге, албан организация черлеринге, совхозтарга ол эртен субботниктың киржикчилериниң патриоттуг митингилери, хуралдары болгулаан. Субботник хүнүнде күш-ажылдың эң-не бедик бүдүрүкчүлүүн чедип алырын, эки шынарлыг продукцияны бүдүрүп үндүрерин аңаа дугурушкан.

Күжениишкинниг ажылышке районга иниитизи-биле 8982 кижи киришкен. Оон иштинден 6912 кижи боттарының ажылдаар черлеринге субботникти ажылдап эрттирген.

Субботник хүнүнүң шалыпчы эзлчээнде районга бүдүрген үүлдер мындыг болган. Үлетпүрүнүң иниити продукциязын 17.600 рубльге бүдүрген. Тудугжулар 12.310 рубльдин тудут-монтаж ажылдарын кылган. Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери 11 мун рубльдин продукциязын бүдүрген. Ол хүн саанчылар 15,5 тонна сүттү саган, семиртир мал ажаакчылары 29 пеитнер немелде деңзини чедип алган. Чолаачылар ынчан 70 тонна мал чемин кыштагларга соортун чедирген.

Совхозтарга 15 хой кажаазының көрженин коптарган, 6 инек кажаазының иштин аштаан. Механизаторлар 5210 гектар черниң шыгын базырып, илиртээн, 215 тонна чемишчидилгелерни шөлдерге теккен, 210 тонна үрезинни хораннаан.

Субботниктиң түнелинде тандыжылар онгу беш чылдың фондузунче 17.580 рубльди шилчидер.

БИИ-ХЕМ

Күш-ажылчы «Кызыл суббота» хүнүнде Туран хоорай болгаш суурлар, чүүртакчылыг черлер байырлал шинчи кийр шиметтинген турган. Ажыл-ишчилерни субботникти организастыг, бедик көдүрүүшкүнүг, күш-ажылдың байырлалы болуп эрткен.

Субботник эгелээр мурнунда районның Культура бажыңынга, районның магазинеринге болгаш өске-даа черлерге чонну субботникче кыйгырган, сорук киирикча сөстерлиг лозун, плакаттарны аскылаан турган.

Субботниктиң эгелээнинге холбаштырган кыска митингилер дүүн суур бүрүүнге болган. «Күш-ажылдың хөстүү» совхозка, «Улуг-Хая» совхозтуң Арыг-Бажы салбырынга, Чаа Шагаан-Арыгга, райпога, АТБ-ге, «Сельхозтехника» салбырынга, район төвүнде күш-ажылчы коллективтерге ол бедик көдүрүүшкүнүг эрткилээн.

Районның бүдүрүлгелериниң хөй кезин камнап алган материалдары болгаш кывар-чаар үүлдери-биле ажылдаан. Малчыннар улуг хемчеңдиг ажылды кылып, мал кажааларын аштап септээн. Чүүртакчылыг черлерге, фермаларга, бригадаларга түс-түс кижи ажылдаан. Олар ыяштарны болгаш чалан ыяштарны олуртуп, хоорай-суурларны чаагайжыдып, кудумчуларны арыглап, ажылагый тудугларын, херимнерни, штакетниктерни септеп, дозулаан болгаш буталарны аштап, чечектер олуртур чердерин белеткээн.

Күш-ажылдың байырлалында ол хүн иниитизи-биле 7400 ажыг кижи киришкен.

МӨҢГҮН-ТАЙГА

В. И. Лениниң төрүттүнген хүнүнден бээр 109 чылынга тураскааткан коммунистиг субботникти ыракны Мөңгүн-Тайга районунун ажыл-агыйларының ажыл-ишчилери болгаш районда бүдүрүлгелериниң база албан организацияларының коллективтери бедик организастыы-биле эрттиргеннер. Лениниң субботник хүнүнде күш-ажылчы коллективтерден иниитизи-биле 2384 кижи ажылче үнген. Оон иштинде «Малчын» совхозтан 490 кижи, «Моген-Бүренден» 280 кижи, район төвүнде бүдүрүлге болгаш албан организациялардан 360 кижи субботникке киришкен. Ол хүн 508 кубометр одаар ыяшты белеткээн, совхозтарга 4 чаа кажааны, 5 санныг хураган кажааларын туткан, кажааларның көрженин коптарын аштаан, тудутсептелге участогунун ажылчыннары 2 чаа бажыңның таваан салган. Суурларның чаагайжыдылгазынга 1362 кижи киришкен.

Коммунистиг субботник хүнүнде бүгү-ле ажылдарны кылырынга 33 автомашиналарны, 11 тракторларны хаара туткан. Совхозтарда болгаш бүдүрүлгелерде, албан организацияларда коммунистиг субботниктиң штабтары ажылды чедимчелиг организастаан.

Коммунистиг субботник хүнүнде мөңгүн-тайгажылар иниитизи-биле 6379 рубльдин ажылдарын кылган.

ТОЖУ

Район төвү Тоора-Хем суурунун кудумчуларынга холдарында балды, хирээ, хүүрек баштадыр чепсен-херектелдер туткан кижилер долган. Улус депутаттарының район Совединин күүскомунун бажынының чанынга чон чыглып келген. Байырлыг митингини райкүүском даргазы Д. О. Дарган ажыткаш, амгы хүннерде районның ажыл-ишиниң байдалын субботник эрттирери-биле холбаштыр чугаалаан.

Субботникке 2590 кижи ажылдаан. Олардан 795 кижи боттарының ажылдаар черлеринге—бүдүрүлге, транспорт шугумунун ажылдакчылары 459 кижи, тудугжулар 110 кижи коммунистиг субботникке шалыпчы ажылдаан.

Совхозтардан 670 кижи янзы-бүрү ажылдарга хаара туттунган. Суурлар чаагайжыдылгазынга 125 кижи киришкен. Иниитизи-биле райондан ыяш белеткелинче 450 кижи тайгаже үнүп, 153 кубометр тудуг ыяжын, 386 кубометр одаар ыяшты болгаш 16 кубометр дилиг материалдарын белеткээн.

Районның ажыл-ишчилери ол хүн иниитизи-биле 5 мун рубльдин ажылын бүдүрген.

ЭРЗИН

Улуг баштынчы В. И. Лениниң төрүттүнгениниң бээр 109 чыл оюнга тураскааткан байырлыг хуралдар район төвүнге болгаш суурларга эрткен. Районның бүдүрүлгелеринге болгаш ажыл-агыйларынга коммунистиг субботник эгелээриниң мурнунда митингилер болгулаан.

Эртенгиниң 8 шак четкелек турда, районга иниитизи-биле 4942 кижи бүдүрүлгелерге, хову-шөлдерге, фермаларга, тудугларга, суур чаагайжыдылгазынга ажылдап киришкен. Совхозтарның ажылынга 1687 кижи киришкен, олар 4758 рубльдин ажылын кылганнар. Тудугларга 123 кижи, амыдырал хандырылга комбинадынга болгаш коммунал септелгеге 63 кижи ажылдаан.

Районга иниитизи-биле 10024 рубльдин ажылын кылган. Беш чылдың фондузунга 3532 рубльди киирер.

ТЕС-ХЕМ

Лениниң коммунистиг субботник эртенгиниң сес шакта-ла Тээлиниң болгаш өске-даа суурларның чүүртакчылары чаңгыс кижи дег коммунистиг субботникче үнген. Иниитизи-биле «кызыл субботага» киришкен 5136 кижиниң 938-и боттарының ажылдаар черлеринге ажылдааннар. Районда бежен дөрт чалаачы камнаттынган кывар-чаар материалы-биле улус ажыл-агыйының чүүгүн ол хүн сөөрткен.

Совхозтарның ховуларында часкы чер аңдарылгазынга киришкен механизаторлар коммунистиг субботник хүнүнде кажангазындан-даа шудургу ажылдааннар. Иниитизи-биле көдээ ажыл-агый ажылдарынга Бай-Тайга райондан 1660 кижи киришкен, оларның алды чүс хирези малчыннар.

Коммунистиг субботникке киришкеннериниң ажылы орай кежээге чедир уламчылаан. Ажыл шагы төнүп чорда район штабы ол хүн ажылдаан акшаның түүнүн үндүргеп. Иниитизи-биле бай-тайгажылар 9136 рубльдин ажылын кылган.

* * *

А Өвүр болгаш Барыын-Хемчик районнарга субботник база организастыг байдалга эткен.

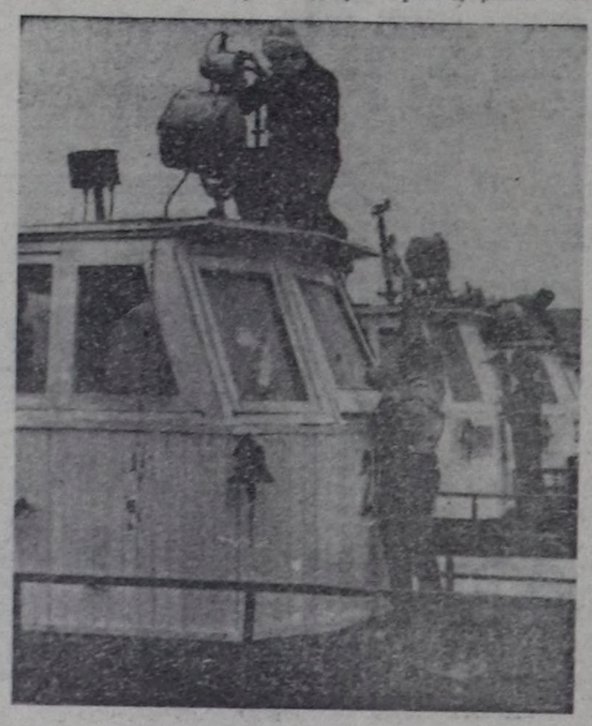

ЧУРУКТАРДА: хемчилерниң эжиидиришкинге белеткенип турары; № 2 школаның өреникчилериниң субботник хүнүнде демир-дес кескиндизин чыып турары; ыяш олуртулгазы.

А. ЗАЙЦЕВ биле В. Кара-Салдың фотолары.

СОЦИАЛИСТИГ ДЕМОКРАТИЯНЫҢ ТИИЛЕЛГЕЗИ

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң онгу чыыжының Москвага чаа болуп эткен сессиязының ажылы, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң аңаа чугаазы—делегей хөй-ниитизиниң болгаш парлалгазының кол ниччэнгейинде. ССРЭ-де күрүне эрге-чагыргазының дээди органынга мартта болган сөңгүлда сайзыраңгай социализминиң делегейде баштайгы ниитилелиниң ханы демократчызын тодаргай болгаш бүзүрелдиг каргүскен деп, парлалга демдеглеп турар. СЭКП ТК-ның сессия бүдүүзүнде болган Пленуму ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ажыл-чорудулгазының болгаш улус депутаттарының бүгү Советтериниң ажылын улам ыңай сайзыраңгайжыдарының угланыышкынларының дугайында Пленумга Л. И. Брежневтиң чугаазында кирген үүлдерни болгаш түңнелдерни бүрүн долу үүлдүгзүнген деп айтып турар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазынга Л. И. Брежневти ССРЭ-ниң Дээди Соведи чаңгыс эп-сеткил-биле база катап сөңгааның делегей парлалгазы бирги аныларынга дыңнаткан. Л. И. Брежневтиң сөңгаан дугайында дыңнадыгны совет улус, делегейниң бүгү деп-шилгелиг болгаш тайбыңга ынакшылдыг хөй-ниитизи важок улуг өөрүшкү, сеткил ханыышкын-биле уткаан деп, Болгарияның «Работническо дело» солуну демдеглээн.

«ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы албан-дыгаалга Л. И. Брежневти сөңгааны ССРЭ-ниң база бүгү делегейниң коммунистиг болгаш ажылчын шимчээшкининиң партия болгаш күрүне талазы-биле шылгарыңгай укуруткуу ажылдакчызы — Леонид Ильич Брежневтиң бүгү совет улустуң аразында важок улуг ат-алдарлыының, өну важок хүндүткен болгаш аңаа бүзүрел турарының чырыткылаңчак илерелиг-дир» деп, Польшаның «Трибуна люду» солуну өнзалап демдеглээн.

• • •

Л. И. Брежневтиң сессияга чугаазын бүрүн аны тодаргай допчулаг-биле парлавышаан, делегейниң массалыг информация черлери партияның политиктиг шугумун боттандырып чорупшаан, ССРЭ-ниң Дээди Соведи чүүгүн хөгжүдезинин амыдыралчы чугула айтырыгларын улам идепкейлиг болгаш үндезин угланыышкынныг шиитпирлеп турар дээрзинин дугайында СЭКП-ниң болгаш Совет күрүнениң удуртукчузунуң сөстерин калбаа-биле цитатталап алгылаан. Оон-биле холбаштыр Герман Демократтыг Республиканың «Нойес дойчланд» солуну чаа Совет Конституция Совет күрүнеин эрге-чагыргазының дээди органы болунун калбак бүрүн эргелерин идепкейлиг боттандырган турарынга эң таарымчалыг аргаларны түргүскен деп бижээн. ССРЭ-нин экономиктиг болгаш камгалал күчүзүн быжыглаарынга, чоннуң чаагай байдалын бедидерингe, социалистиг демократияны улам ыңай сайзыраңгайжыларынга Дээди Совединиң бүгү чыыжының сөңгулдаларының соонда уеде улус көпчүг хөй чүвени кылган деп, ол солун айыткан.

• • •

Л. И. Брежневтиң чугаазында ССРЭ-ниң Дээди Совединиң бүгү ажылында Совет күрүнениң экономиктиг күчүзүн улам быжыглаар, совет кижилериниң амыдырал деңнелин улам бедидер дугайында сагыш салыышкыны сиңиккен дээрзинин дугайында бодал-оналга даштыны тайылбырлакчылар болгаш хайгаракчылар бир дөмей үнелээшкиниг болган.

• • •

Совет экономиканың ажыктын бедидер дээш СЭКП-ниң бирлиг

БИСТИҢ АЛЧЫЛАРЫВЫС

Акы-дунма Моол Арат Республиканың бистин кожавыста Усба-Нур аймаанын төвү Улангом хоорайынын хөгжүм-шии театрынын артистери солун программалыг концерт-биле республиканда аалдан келген. Олар боттарынын концерттерин Хандагайтыга, Чадаанага, Ак-Довуракка, а дүүн Кызылга бараалгаткан. Көрүкчүлер концертти улуг сонуургал-биле үткүл ап турар.

ЧУРУКТА: балетмейстер Лхасүреннин тургусканын өзугаар украин улустун «Гопак» деп танцызын артистер күүседип тур.

В. САПЕЛЬЦЕВТИҢ фотозу.

СОЛУН ЭРТКЕН

Михаил Сеспель — Чуваш АССР-ниң сурагчы шулукчулу. Оон революсчу символика сиңниккен «Чаа хүннүң тарылгазы» деп баштайгы шулуун 50 дылга очулдурган, тускай ном кылдыр парлап үндүрген. Ук номну «Чуваштың ном үндүрер чери хөй тиражтыг кылдыр парлаан, чурук каастылгазы чараш. Ында 50 дылдың арызында тыва дыл база кирген турары солун. Оны бистиң хоочун чогаалчывыс Степан Сарыг-оол тыва дылче чедимчелиг, эки очулдурган. Ол очулганы номчукчуларга бараалгаттывыс.

Михаил СЕСПЕЛЬ,
чуваш шулукчу.

ЧАА ХҮННҮҢ ТАРЫЛГАЗЫ

Ак-көк кандан шуткаан андазынныг,
Алдын херел хөлдүргеде
чайынныаан
Чурумалдыг чап-чаа Хүнде
эртен
Чуваш шөлду хээлей тарып
үндү.
Чаа Хүнде андазынның
чалбыып биин
Чараш пиин диле салып
эгеледи.
Чарган хөраун дүвүндүве
хандыр
Шаандагы чуваш үе хөөржүттүнду.
Ара кандаан черни чарып,
дырап
Арык суглар көк-чайт кылдыр ойнап,
Чайынналып суггарарын
көрүп,
Чаа Хүн ылап сеткилинден
хаптан.
Муң-муң сылдыс үрезинин
чудүрүп кээп,
Мунгу-кызыл одужундан
үзүндүлеп,
Ишкир кан, шой арбаа-биле
харам чокка
Ие турту Чуважыңга хер-лип чашкан.
Уян кызыл эртенги дан
хаазы кээп,
Угулзалай мөңгүн илпир
сөөртү берген.
Чашкан тараа баш тыртып
үвүп кээрге,
Чаа Хүнүң мурнундан бо
кара черде
Чаагай чырык өөрүшкү хе-релдеп,
Чадагаанның аяны дег хос-туг өткүт,
Чалбыышталган каас хепти
кеттинипкен
Чаа чуваш чуртталгазы бо-дарап кээр.
Экти-биле дээрде шашкан
күчү түрлүг
Эрес чоргаар чуваш чүрек
эразы бо —
Амгы-төөгү чаа эзен турун
кээрге,
Ава Хүнү —чаа хүнну кус-пактапкан.
Акы-дунма найыралдың со-лаңгызы
Алыс орук чечектелип чат-тыла бээр.

Михаил СЕСПЕЛЬ,
чуваш шулукчу.

Коммунистиг субботникти бир-ле дугаар организастап эрттиргениден бээр 60 чыл, а бирги беш чылдың 50 чылы болган юбилейлеринге турас-каатыгган чурулга уран үүлүнүң неделязы РСФСР-ниң автономнуг республикаларында, областларында, национал округтарында болгаш хоорайларында эртип турар. Аңаа үндезилээш республиканың Культура министерствозу, Чурукчулар эвилелиниң баштаар чери, өөредилге черлериниң эртем-методиктиг кабинеди чурулга уран үүлүнүң чаңчыл болган неделязын Кызылга организастап эрттирген. Неделя 60 маадыр аттыг чурт-шинчилел музейинге, школаларга, ортумак болгаш дээди өөредилге черлеринге, албан организацияларга эрткилээн.

Чурулга уран үүлүнүң неделязынга 26 авторларның 90 хире ажылдары-биле көрүкчүлер танышкан. Оон аңгыда профессионал чурукчуларның чогаалыкчы мастерскаяларынга барып, оларның кылган болгаш кылып турар ажылдары-биле школачылар, сургуулдар, студентилер танышканнар.

Чурукчуларның база уругларның чурулга школазының ажылдарынын делегелгелерин найысылалдың чурттакчылары сонуургап көргеннер. Ук делгелгелерге хоочун чурукчу, Тыва АССР-ниң Чурукчулар эвилелиниң баштаар чериниң харысалгалыг секретары Ю. Курскийниң «Тиилекчи чонга» деп аттыг бөлүк ажылдарын, көдээниң ажылышчилеринге турас-каатган ооң бөлүк чуруктарын көрүкчүлер улуг сонуургал-биле көрүп, автор-биле ужуражылгаларга өөрүп четтиришкининг чылыг сөстерин чугааланнар. Ооң «Туржуп шыдашканнар», «900 дүнхүн», «Дайынның тараазы», «1941 чыл», «Катап эзи келир бис» деп ажылдарының таныга көрүкчүлер доктаап, ук чуруктарның ханы уткалыын, тывынгыр мергежилбиле чураанын сонуургап көргеннер. Ол ышкаш авторнуң «Сиген кезилдеп», «Мөңгүн-Тайганың хөрээженнери», «Одарда», «Төрээн черинде» деп ажылдары көрүкчүлерниң кичээнгейин хаара туткан.

Аныяк чурукчу Ю. Деевтиң темалыг, пейзаж көргүскен хөй чуруктары чогаадыкчы өзу-биле чуруттунганын көрүкчүлер демдеглеп, сонуургаан.

Республиканың хоочун чурукчуларының бирээзи Г. Суздальцев көрүкчүлерге «Сеткилдик ханызындан», «Хой кыргыкчызы», «Кара-Хөлдүң кадарчызы», «Кызыгааржының хүн бүрү ажыл-хөрээ», «Ак-көк Тыва», «Геологтуң портреди» деп чуруктары-биле бараан болган. Ю. Курский уран чурулга неделязының соонда «Сукпак» совхозтуң ажыл-ишчилери-биле база катап ужуражып, солун чугааны кылып, чурукчуларның ажылдары-биле танышты-рылганы кылган, көрүкчүлер неделяны организастап эрттирип турар организацияларга болгаш чурукчуларга чылыг сөстерни сөглеп, чаагай күзээшкиннерни демдеглел дептериге кылганнар.

Уран чурулга неделязынга РСФСР-ниң алдарлыг чурукчузу, Калмык АССР-ниң О. И. Городовиков аттыг күрүне шаңналынын лауреады Гарри Олегович Рокчинский киржип, тыва чурукчуларның ажылдары-биле танышканынга өөрүп четтиргенин илередип, чогаадыкчы чедишкиннерни оларга күзээн.

Чурулга неделязы чоннуң эстетиктиг кижизидилгезинге улуг рольду ойнап, уран чурулгага сонуургалды бедиткен. Ынды неделяларны чүгле Кызылга эвес, а районнарга база организастап эрттирер болза эки.

Б. КЕНЕШ.

ЧУРУКТА: «Сукпак» совхозка ужуражылга үезинде.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

Педагогика институдунуң общежитиезининиң кызыл-булуңунга студентилер хөйү-биле чыглып келген. Олар Тыва АССР-ниң Чогаалчылар эвилелиниң баштаар чериниң даргазы чогаалчы К. Кудажы база аныяк шулукчу А. Даржай-биле ужуражылгага келгеннер.

ЧОГААЛЧЫЛАР-БИЛЕ

Чогаалчы К. Кудажы биске бодунуң болгаш өске-даа чогаалчыларның бо хүннерде ажыл-ижи болгаш келир үеде чогаадыкчы планнары-биле таныштырган. Амгы үеде «Уйгу чок Улуг-Хем» деп эпопеяның үшкү томун, «Ыржым булуң», «Ырак булут» деп романнарының үшкү номнарын уламчылап биживишаан, шиилерин, шулуктерин бижип турарын студентилерге ол чугаалаан.

К. Кудажы «Хөрээженге өөрөөл» деп чогаалын номчуп бээрге, улуг сонуургалбиле дыңнадывыс.

Ужуражылга кежээзининг төнчүзүнде чечен чогаал викториназын, улустуң ыраларын болгаш кожамыктарынга конкурсту, кажык алдарынга маргылдааны организастаан.

А. ҮЕРЖАА,
студент.

Бокс

ҮРГҮЛЧҮЛЕВИШААН

Боксва Тыва АССР-ниң бирги чери дээш маргылдааның ийиги хүнүнде элээди ооллардың аразынга финал мурнуун ужуражылгалары болгулаан. Аңаа Самагалдайдан, Улуг-Хем районнуң Ак-Тал суурдан, Кызылдың № 1, 4 профессионал-техниктиг училищелериндеп келген спортчулар өскелерден ылгалып, маргылдаага эки белеткенгенин көргүзүп, хөй тиилелгелерни чедип алганнар.

Болуп эртип турар чемпионатта Бурят АССР-ден келген үш боксер элээди ооллар маргылдаазында киржип турар. Олар баштайгы ужуражылгаларын ойнап алганнар.

Улуг улустуң аразынга болган спортчу демиселге 60 килограмм денгилиг боксерларның аразынга Кызылда ургларның спорт школазының төлөөзи Геннадий Хертек-биле Самагалдайдан келген Александр Биче-ооп оларның ужуражылгазы солун болган. Баштай Биче-ооп сан талазыбиле ойнап ап турган. Ооң соонда Геннадий Хертек кончуг күштүг шанчыгны кылгаш, удурланыкчызын нокауттааш тиилээн. Ак-Талдан келген Март-ооп Кыргыс Хову-Аксының боксёру Виктор Балгаанны ногдаун арга-биле ойнап алган.

Бегүн маргылдааның түнгел ужуражылгалары эгелээр.

ЧУРУКТА: маргылдааның бир ужуражылгазындан кадр.

В. ЧАДАМБАНЬҢ фотозу.

Телевидение

АПРЕЛЬ 22-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40—«Зарядкага чыскаалыңар!» 11.00 — «Будильник». 11.30—«Совет Эвилелинге бараан бооп турмен!». 12.30—«Тоол аалдап келген». «Дээрги Шуурган». Уран-чечен телефильм. РСФСР-ниң улустуң артизи В. М. Леонтьева эге сес чугаалаар. 13.45—«Хөглүг нотаар». 14.00—«Көдээге дамчыдылга». 15.00— «Музыкалыг киоск». Дамчыдылганы Э. Беляева чорудар. 15.30—«Театр шиилери». Н. Погодин—«Боолуг кижи». Күрүненин Евгений Вахтангов аттыг үлегерлиг театрынын фильмшиизи. 17.45—Совет хөрээженнерге турас-каатган белүктен «Салым-чол» деп документалдыг телефильмнин баштайгы көргүзүү. 18.00—«Кино аян-чоруктар клуву». Дамчыдылганы Ю. А. Сенкевич чорудар. 19.00—Мультфильмнер программазы: «38 дойдулар», «Аян-чорукчу пага». 19.30— «Делегей байдалы». 20.15—Баштайгы коммунистиг субботникти 60 чылынга тураскаатган Остаповунуң концерт студиязынга байырлыг кежээ. 22.30—«Ye». Информастыг программа. 23.05—Документалдыг фильм. 23.25—Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. Шилиндек бөлүктүң киржиичилериниң маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. Чапсарда—медээлер.

АПРЕЛЬ 23-ТЕН 29-КА ЧЕДИР

Понедельник

АПРЕЛЬ 23-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40—Эртенги гимнастика. 11.05 — «Оожум ужар самолёт». Уран-чечен телефильм. 12.20 — «Дириг амыталнар дугайында». Дамчыдылганы Н. Н. Дроздов чорудар. 13.20—Медээлер. 13.30—16.00—Чапсар. 16.00—Медээлер. 16.20—«Совет Бурятия». Кинопрограмма: «Бурятия дугайында чечен чугаалар». Документалдыг фильм. «Улан-Удэ». Документалдыг телефильм. 16.55— «Совет күрүнешиң болгаш эргенин үндезиннери». 17.25—«Авамныц школазы». 17.55—«Кино көрүкчүзүнүң спутнигы».

КЫЗЫЛДАН

18.20—Телемедээлер. 18.30—«Техникада чаа үүлдериин медээзи». Дамчыдылга. 18.45—«Хөрзүниң баштай болбаазырадыш кылыры». Документалдыг фильм. 19.05—«Отчугаш». Дамчыдылга. 19.30—Телемедээлер. 19.45—Чарлалдар.

МОСКВАДАН

19.55—Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. Шилиндек бөлүктүң киржикчилериниң маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт залындан дамчыдылга. 22.30—«Ye». Информастыг программа. 23.05—«Ромео болгаш Джульетта». П. Чайковскийниң музыказы-биле фильм-балет. 23.25—01.55—Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. Шилиндек бөлүктүң киржикчилериниң маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. Чапсарда—медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.20—«Фестивальдар... Конкурстар... Концерттер... Музыка тайылбырлакчызы О. Доброхотова чорудар. 19.25—«Эртемниң чедишкиннери».

КЫЗЫЛДАН

19.55—«Дачада». Уран-чечен телефильм. 20.25—21.10—Документалдыг телефильмнер программазы: «Бистиң Сабитивис», «Арыы-биле чурттап эрттирген амыдырал».

Вторник

АПРЕЛЬ 24-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40—Эртенги гимнастика. 11.05—Мультфильмнер программазы: «38 дойду», «Аян-чорукчу пага». 11.30—«Инелик». Уран-чечен фильм. 13.05—Медээлер. 13.15—16.00—Чапсар. 16.00—Медээлер. 16.25—Аныяктарның эстеткил каттыштырылгазының делегей хүнүнге. Документалдыг фильмнер программазы: «Студент чылдар бистиң найыралдаштырган», «Аныяк болур, оон ыцай чүү херегил?» 17.10—Э. Багрицкийниң поэзиязы. 17.40—«Горизонт». Ленинградтан дамчыдылга. 18.20—Хосту хүреш талазы-биле Европаның чемпионады. Румыниядан дамчыдылга.

КЫЗЫЛДАН

18.45—Телемедээлер. 18.55—«Челээш». Дамчыдылга. 19.25 Телемедээлер. 19.40—Чарлалдар.

МОСКВАДАН

19.45—«Беш чыл. Дөртү чыл». Мергежилдиг чуруктуң эстафетазы. Бирги беш чылдың баштайгы тудуу. ГПЗ-1-ниң ажылчын чаңчылдарының дугайында. 20.15—«Бөгүн делегейде». 20.30 — «Арфаның үнү». РСФСР-ниң алдарлыг артизи О. Эрдели ойнаар. 20.40—«Амыдыралдың социалистиг хевири болгаш улустуң чаагай чоруу». Телекөрүкчүлерниң чагааларынга политиктиг тайылбырлакчы Л. А. Вознесенский харыылаар. 21.10—«Орай ужуражыышкын». Уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 22.30—«Ye». Информастыг программа. 23.05—«Документалдыг экран». Дамчыдылганы шулукчу Р. Рождественский чорудар. 00.10—00.45—РСФСР-ниң улустуң артизи В. Левко ырлаар. Төнгенде—медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.45—Мурнуу-Барыын демир-оруктуң пинти ырның алдарлыг капеллазының концерти. 19.15—«Төрээн черниң булуңу».

КЫЗЫЛДАН

19.45—«Хар кырында одаг». А. Коломиентиң шизи-биле телешин. 20.50—21.20—«Лубаның чавыс черлериинде». Телефильм.

Среда

АПРЕЛЬ 25-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40—Эртенги гимнастика. 11.05—«Орай ужуражыышкын». Уран-чечен телефильм. 12.25—«Кино аян-чоруктар клуву». Дамчыдылганы Ю. А. Сенкевич чорудар. 13.25—Медээлер. 13.35—16.00—Чапсар. 16.00—Медээлер. 16.20—«Аас-кежиктиг мен». Документалдыг телефильм. 17.25—А. Мицкевич. Сонеттер. РСФСР-ниң алдарлыг артизи Е. Карельских номчуур. Ф. Шопеннің чогаалдарындан үзүндүлерни пианист А. Скавронский күүседир.

КЫЗЫЛДАН

18.00—«Аныяк ленинчилер». Дамчыдылга. 18.30—Телемедээлер. 18.40—«Ийи чулчурукчу». Телефильм. 19.00—«Адрес: Кызылдың телестудиязы». Дамчыдылга. 19.25—Телемедээлер.

МОСКВАДАН

19.40—«Бөгүн делегейде». 19.55— Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. Шилиндек бөлүктүң киржикчилериниң маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. 22.30—«Ye». Информастыг программа. 23.05—М. де Фалья. Чеди испан ыр. Армян ССР-ниң алдарлыг артизи О. Габаян күүседир. Ереванда дамчыдылга. 23.25—01.55—Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. Шилиндек бөлүктүң киржикчилериниң маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. Чапсарда — медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.00—Ургларның делегей чылы. «Өөнүктериниң арынары». Дамчыдылганы чогаалчы А. Алексин чорудар. 18.45—Португалияга апрель революциязының 5 чыл оюнга. Каимбра хоорайның университединиң ансамблиниң концерти. 19.10—Мультфильмнер программазы: «Эргек ышкаш оол» «Улуг нетеп-сүрүүшкүн».

КЫЗЫЛДАН

19.40— Чарлалдар. 19.45 — Ургларга фильм. «Оол болгаш буур». Уран-чечен фильм. 20.55—21.20 — «Өртегни чежер». Телефильм.

Четверг

АПРЕЛЬ 26-ДА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — «Аныяктарның чогаадылгазы». 11.35—«Нийстер» Уран-чечен телефильм. 12.55— Медээлер. 13.05—16.00—Чапсар. 16.00 — Медээлер. 16.20— «Баштайгылар». Документалдыг телефильм. 17.20 — «Шыдыраа школазы». Ак терге. Дамчыдылганы делегей мастери Л. С. Белавевец чорудар.

КЫЗЫЛДАН

17.50 —Телемедээлер. 18.00—Телемедээлер (тыва дылда). 18.15—Чарлалдар.

МОСКВАДАН

18.20—«Миллионнарның делегинничи университели». «Аажы-чаңчыл идеалдарын кижилдери». Дамчыдылганы чогаалчы В. Озеров чорудар.

КЫЗЫЛДАН

18.50—«СЭКП-ниң XXV съездиаанын шиитпирлерни—амыдыралга». Дамчыдылга. 19.15—«КАП экраны».

МОСКВАДАН

19.35—Афганистан Демократтыг Республиканы чаруаанының хүнүнге. Афганистанның телевидениезиниң программазы. 21.05 — «Бөгүн делегейде». 21.20 — Виолончелист А. Наварра ойнаар. 21.55— Информастыг программа. Төнгенде — концерт. 22.30—«Ye». Информастыг программа. 23.05—00.50 — «Дескиндир турулар». Эстрада программазы. Төнгенде — медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

17.50—«Харылаңар горнистер!». 18.20—«Деткин болгаш удурланыш». Телефильм.

МОСКВАДАН

18.50—«Чаш Пики». Мультфильм. 19.05—19.35—«Маадырлыг чорук». Дамчыдылганы Совет Эвилелиниң Маадыры, чогаалчы В. В. Карпов чорудар.

Пятница

АПРЕЛЬ 27-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — «Харылаңар, горнистер!». 11.35 — «Саны чок хүн». Уран-чечен телефильм. 12.05 — «Ховулар болгаш даглар ырлары». Музыкалыг телефильм. 12.50 — Медээлер. 13.00—16.00 —Чапсар. 16.00—Медээлер. 16.20 — «Франциядa». Кинопрограмма. 16.55 — «Москва болгаш москвачылар». 17.25— Удмурт АССР-ниң ыр болгаш танцының «Италмас» ансамблиниң концерти.

КЫЗЫЛДАН

18.10—Телемедээлер. 18.20—Мультфильм. 18.30 — Телемедээлер. 18.45 — Чарлалдар. 18.50—«Хөглүг өг». Дамчыдылга.

МОСКВАДАН

19.40—«Бөгүн делегейде». 19.55—Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. Шилиндек бөлүктүң киржикчилериниң маргылдаазы.В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. 22.30—«Ye». Информастыг программа. 23.00—01.10 —Хоккей талазы-биле делегей чемпионады. Шилиндек бөлүктүң киржикчилериниң маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан дамчыдылга. Төнгенде — медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.10— «Литературалыг беседалар». Дамчыдылганы шулукчу А. Сурков чорудар. 18.55 — «Музейлерде болгаш делегелге залдарында». Лувр. 19.25 — «Ургларга шулук-тер».

КЫЗЫЛДАН

19.40—«Суургаларда одаг-дар». Уран-чечен телефильм. 20.50—21.45 — Телекөрүкчүлериниң дилээ-биле. «Профессия талазы-биле эң дээре». Кызыл хоорайның аныяк садыгжыларының конкурузу.

Суббота

АПРЕЛЬ 28-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — «Чаңгызы шуптузу дээш, шуптузу чаңгызы дээш». Ленинградтан дамчыдылга. 11.50—«Шуптузун эгезинден катап эгелеп». Уран-чечен телефильм. 12.55 — Медээлер. 13.05—16.00 — Чапсар. 16.00—Медээлер. 16.20 — БАМ дугайында документалдыг фильмнер программазы: «Өөнүктер кожа чорда». «Даванче!». 17.10 — Теогунуң арыннары. «В .И. Ленин — Октябрьдың баштыңчызы». 17.40 — «Төрээн бойдус». 18.00 — «Орус чугаа».

КЫЗЫЛДАН

18.30 — «Тыва неделя». Информастыг программа. 18.45 — Киножурнал. 18.55—«Частый, күш-ажылдың, тайбынның байырлалы». Дамчыдылга. 19.55 — Телемедээлер. 20.10 — Чарлалдар.

МОСКВАДАН

20.15 — «Бөгүн делегейде». 20.30 — Улустуң аалгалары. 20.45 — «Уттуңдурбас кинолентелер». «Үткүй келген кижи». Уран-чечен фильм. 22.30—«Ye». Информастыг программа. 23.05 — 01.05— «Кинопанорама». Дамчыдылганы РСФСР-ниң улустуң артизи Э. А. Рязанов чорудар. Төнгенде—медээлер.

ИЙИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.30 — «Орленок» телестудианың концерт залы». 19.00—«Спортлото» тиражы. 19.15—«Берлингген чорук». Документалдыг телефильмниң баштайгы көргүзүү.

КЫЗЫЛДАН

20.15 — «Бистиң аалчыларывыс». РСФСР-ниң алдарлыг артизи Елена Изотованың концерти. 20.50—21.05— «Нялингсуйпаулда чес». Документалдыг фильм.

Воскресенье

АПРЕЛЬ 29-ТА
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

10.00—«Ye». Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05—«АБВГДейка». 11.35 — «Силерге, аалнелер!». 12.05—И. Брамс. Венгр танцылар. ССРЭ-ниң улустуң артизи Л. Коган күүседир. 12.15 — «Айыл чок шимчээшкин». Телекөрүкчүлерниң чагааларынга ССРЭ-ниң ИХМ-ниң КАП-ның кол эргелелиниң начальниги милициниң генерал-лейтенантызы В. В. Лукавов харылаар. 12.45 — «Бөгүн делегейде». 13.00—Музыкалыг программа. «Эртенги почта». 13.30 — «Эки бараанларны хөйнү». 14.00—Бөгүн — төрелдешкен хоорайларның бүгү-делегей хүнү. Дамчыдылганың автору — политиктиг тайылбырлакчы Л. А. Вознесенский. 15.00— «Калыкшыл». Эртем-тайылбыраалдыг программа. Дамчыдылганы эмчи Ю. В. Беляевкова чорудар. 15.45— Ургларга фильм. «Ыр чогаадып тур мен». Уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 17.15—«Беш дээрбектер». Аныяктар программазы. Москваның Олимпиада тудугларының тудугжулары-биле спортчу гимнастика талазы-биле ССРЭ-ниң пилиндек командазының ужуражыышкыны. 19.00 — «Билдингир-даа бол, эллептиг». Дамчыдылганы профессор С. П. Капица чорудар. 20.00 — «Челээш». Улустуң чогаадылгазының телепрограммаларының 3-ку делегей фестивалы. 20.30—Бирги беш чылдың юбилейинге. «Улуг номнуң эгелери». 1-ги фильм — «Бурунгаар, үе!». 21.30 — Музыкалыг телефильмниң баштайгы көргүзүү. «Эрги танго». 22.30 — «Ye». Информастыг программа. 23.05 — 00.40—«Өөнүктериниң үнери». Эстрада программазы. Төнгенде — медээлер.

Редактор
В. С. ШАРАВИИ

агаар

Бөгүн республикага көжүп турар булуттаар, чаъс чагбас. Чөөн чук угланыышкынныг хаттын дүргени секундада 3—8 метр. Агаарның температуразы 9—14, чамдык районнарга 16—18 градус чылыг болур.

Кызылга агаар хүндүс 16—18 градус чылыр.

КИНО

АПРЕЛЬ 22-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Ульяновтарның өг-булеви» 10.00, «Тараа кезикчилери». 12.00, 14.00, 16.00, 18.30, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Ульяновтарның өг-булеви» 9.30, 11.20, 13.10, «Пятницкая кудумчузунда шайлаар чер» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Баштайгы Бастилия» 9.30, 11.00, «Ак-көк чаныктар» 13.00, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Баштайгы келген кижи» 11.00, 13.00, «Чемпионнуң оглу» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

АПРЕЛЬ 23-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Чылдың бешки үеви» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.30, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Салдыг ажаакчы» 9.00, 13.20, «Киноклуб: дириг амыталнар дугайында» 10.40, 15.00, «Тараа кезикчилери» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Апарның хоорайжыгажы» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Ыызыгуртан Каролина Лэм» 15.00, 17.30, 20.00, «Хөглүг оолдар» 13.00 шактарда.

Редакциянын адреси: Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң орулакчыларының 2-35-24, 2-31-75, харысалгалы секретарының 2-23-35, секретарларының 2-23-35, партийжи амыдырал болгаш совет туруузу киллистериниң 2-37-43, пропаганда киллистериниң 2-31-75, культура киллистериниң 2-23-54, көдээ ажыл-агый киллистериниң 2-21-47, үеткүр киллистериниң 2-22-64, чагаа киллистериниң 2-41-27, информация киллистериниң 2-20-60, корректорларының 2-27-41, бухгалтериялың 2-12-45, солун келбейи баргаа 2-32-75 телефонча долгаар.

Тираж 16555. Чагыг № 1000.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Төвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садылының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Щетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажын № 1). ТС—00709.